Література

1. Арістотель. Політика / Арістотель – пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. К.: Основи, 2000. 239 с.
2. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія: підручник / за ред. В.Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка – 9-те вид., доповн. К.: Знання, 2014. 710 с.
3. Mun T. England's Treasure by foreign trade, or the Balance of Foreign Trade is the rule of our Treasure // Early English tracts on commerce. 1954. 41 p.
4. Кенэ Ф. Физиократы. Избранные экономические произведения: [пер. с фр., англ. и нем.] / Ф. Кенэ [и др.]; предисл. П.Н. Клюкин. [Юбилейн. изд.]. М.: Эксмо, 2008. 1199 с.
5. Ricardo D. On the Principles of Political Economy and Taxation // Library of Economics and Liberty, 1821. 246 p.
6. Smith A. An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations: A Selected Edition // Oxford Paperbacks. 2008. 1511 p.
7. Хикс Дж.Р. Стоимость и капитал. М.: Прогресс, 1993. 191 с.
8. Кларк Дж.Б. Распределение багатства. М.: Экономика, 1992. 235 с.
9. Коуз Р. Фирма, рынок и право: пер. с англ. М.: Новое изд-во, 2007. 222 с.
10. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег. М., 1993. 225 с.
11. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития. М.: Прогресс, 1982. 455 с.
12. Фридмен М. Основы монетаризма: под науч. ред. Д.А. Козлова. М.: ТЕИС, 2002. 175 с.

УДК 657.471

Омецінська І.Я.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ГРУПУВАННЯ ВИТРАТ ЗА ЕЛЕМЕНТАМИ ДЛЯ ЦІЛЕЙ УПРАВЛІННЯ

Сучасне підприємство функціонує в нестабільному середовищі, яке зумовлено кризою в економіці, інфляційними процесами, пандемією коронавірусу. У зв’язку з цим, оптимізація витрат, особливо витрат операційної діяльності, стає важливим завданням управлінського персоналу. Ефективне управління операційними витратами сприятиме здійсненню підприємством обґрунтованої цінової політики, підвищенню прибутковості суб’єкта господарювання, його конкурентоспроможності на ринку, дозволить мінімізувати негативні наслідки впливу зовнішнього середовища.

Управління витратами не може бути ефективним без деталізованої класифікації витрат, яка дозволить всебічно дослідити їх структуру та виявити резерви зниження. В науковій літературі виділяють досить широкий спектр класифікаційних ознак для групування операційних витрат. Критерії класифікації виділено також в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) 16 «Витрати» і в галузевих методичних рекомендаціях з формування собівартості продукції, робіт, послуг.

З.-М.В. Задорожний та А.В. Грицишин, виділяючи базові класифікаційні ознаки витрат (за способом перенесення вартості на продукцію, за видами продукції (робіт, послуг), за статтями калькуляції, за економічним змістом (елементами витрат), за місцем виникнення витрат, за календарними періодами, за функціями управління, залежно від доцільності їх здійснення) визначають, що поділ витрат за економічними елементами та статтями калькуляції ґрунтується на економічній природі витрат і найбільше використовується на практиці [1, с. 112]. Поділ витрат за елементами є важливим не лише для управління витратами підприємства, але й для формування окремих макроекономічних показників. Це зумовило виокремлення у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід) розділу III «Елементи операційних витрат», а також виділення в Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку класу 8 «Витрати за елементами». Проте на практиці виникають проблеми з правильним наповненням елементів витрат, що може стати причиною викривлення інформації про структуру витрат. Причиною необґрунтованого відображення величини витрат в розрізі економічних елементів можуть стати як некомпетентність облікового персоналу щодо порядку такого групування, так і недосконаліть відповідної нормативної бази.

Відповідно до НП(С)БО) 16 «Витрати» витрати операційної діяльності групуються за такими економічними елементами: матеріальні затрати; витрати на оплату праці; відрахування на соціальні заходи; амортизація; інші операційні витрати [2]. Групування витрат за елементами є єдиним для всіх галузей економіки, що дозволяє узагальнити статистичні дані про структуру таких витрат в розрізі видів діяльності, регіонів та країни в цілому.

В п. 22 НП(С)БО 16 «Витрати» зазначено, що до складу елемента «Матеріальні затрати» включається вартість витрачених у виробництві (крім продукту власного виробництва): сировини й основних матеріалів; купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів; палива й енергії; будівельних матеріалів; запасних частин; тари й тарних матеріалів; допоміжних та інших матеріалів [2]. Даний пункт необхідно відкоригувати, оскільки до елемента «матеріальні затрати» включається не лише вартість використаних у виробництві виробничих запасів, але й вартість матеріальних ресурсів, які витрачені на інші цілі в межах операційної діяльності. Сюди включається вартість виробничих запасів, витрачених для адміністративних потреб, для збуту продукції (товарів, робіт, послуг), втрати від нестачі матеріальних цінностей під час зберігання тощо. Водночас не включаються до складу

елемента «матеріальні затрати» вартість зворотних відходів, а також запасів, які реалізовано без додаткової обробки на відповідному підприємстві.

Згідно з НП(С)БО 16 «Витрати» до складу елемента «витрати на оплату праці» включаються заробітна плата за окладами й тарифами, премії та заохочення, матеріальна допомога, компенсаційні виплати, оплата відпусток та іншого невідпрацьованого часу, інші витрати на оплату праці, а до складу елемента «відрахування на соціальні заходи» – відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, відрахування на індивідуальне страхування персоналу підприємства, відрахування на інші соціальні заходи. При цьому, на нашу думку, у зазначеному стандарті доцільно вказати, що витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи мають бути відображені в межах операційної діяльності підприємства. Це ж стосується елемента «амортизація», що відображає суму нарахованої амортизації основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів. Що стосується елемента «інші операційній витрати», то управління та контроль за такими витратами ускладнюється значним переліком статей, що входять до їх складу. На практиці необхідно чітко дотримуватися норм галузевих методичних рекомендацій з формування собівартості відповідних видів продукції, робіт, послуг щодо структури зазначеного елемента, оскільки НП(С)БО 16 «Витрати» такої інформації не рокриває.

Таким чином, витрати повинні перебувають під постійним контролем управлінського персоналу, а правильне їх групування, в тому числі за економічними елементами, сформує належне інформаційне забезпечення для управління витратами підприємства.

Література

1. Задорожний З., Грицишин А. Логістичні витрати та їх класифікація // Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2017. № 2. С. 109–117.

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00

УДК: 657

Панасюк В. М.,
д.е.н., професор
професор кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет

DEFI ЯК ФОРМА ТРАНСФОРМАЦІЇ РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ: АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

На початку 2020 року, коли ринок криптовалют перебував під перманентним тиском невизначеності щодо подальшої долі його регулювання,